

BANKA
SLOVENIJE
EVROSISTEM

Sporočilo za javnost

557. Seja Sveta Banke Slovenije

Ljubljana, 7. junij 2016

Svet Banke Slovenije je obravnaval gradivi Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji, junij 2016* in Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2016.

1. Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji, junij 2016*

Razmere in obeti v mednarodnem okolju se izboljšujejo. **Globalna gospodarska rast naj bi se - po začasni upočasnitvi - v naslednjih dveh letih ponovno približala 4 %.** Skladno s tem pričakujemo krepitev rasti tujega povpraševanja in posledično solidno rast slovenskega izvoza. S krepitvijo globalne gospodarske aktivnosti pričakujemo tudi povečanje povpraševanja po surovinah in zmeren dvig njihovih cen.

Rast slovenskega gospodarstva se bo nadaljevala, a z zmernejšo dinamiko kot v zadnjih dveh letih. Zaradi izrazitega vpliva investicijskega cikla države bo rast letos **1,9-odstotna**, kasneje pa naj bi se dvignila na raven **okrog 2,5 %**. Ob izboljševanju razmer na trgu dela naj bi se namreč postopoma krepila zasebna potrošnja, ki naj bi skupaj z okrevanjem investicij zasebnega sektorja postala najpomembnejše gonilo gospodarske rasti. Hkrati pričakujemo, da bo izvozni sektor ostal konkurenčen, saj rast stroškov dela na enoto proizvoda ne bo presegla povprečne v evrskem območju, ter bo tako podpiral pričakovano rast domačega povpraševanja in ohranjal visok presežek v menjavi s tujino.

Razmere na trgu dela se bodo izboljševale. Ob več kot enoodstotni rasti zaposlenosti pričakujemo do konca leta 2018 znižanje stopnje brezposelnosti **pod 8 %**. K temu bo pripomogla – ob ugodnem gospodarskem ciklu – tudi večja fleksibilnost trga dela. Zaposlenost naj bi se povečevala predvsem v zasebnih storitvah, medtem ko naj bi v sektorju država ostala skoraj nespremenjena. Zmanjšanje negotovosti na trgu dela in ugodnejši pogoji financiranja naj bi postopno krepili tudi domače povpraševanje. To bo povečalo dobičke v podjetjih in omogočilo dvig plač v dejavnostih z naraščajočo produktivnostjo. Ob sproščanju varčevalnih ukrepov bodo plače v sektorju država v povprečju višje za 4 % letno.

Po blagi letošnji deflaciji pričakujemo v naslednjih dveh letih povprečno inflacijo na ravni okrog 1,5 %. Tudi letos bo gibanje cen pretežno pod vplivom padca cen nafte in energentov, dodatno pa se kažejo še deflacijski pritiski pri cenah drugega industrijskega blaga in tudi pri storitvah. Kljub temu pričakujemo že v prihodnjem letu hitrejšo rast cen zaradi cen energentov in krepitve domačih dejavnikov inflacije. Osnovna inflacija bo tako v obdobju projekcij postopoma naraščala zaradi hitrejše rasti plač ter posledično krepitve zasebne potrošnje in gospodarske aktivnosti.

Tveganja, povezana z napovedmi gospodarske rasti, so tokrat ocenjena kot razmeroma majhna in uravnotežena, medtem ko so tveganja pri inflaciji usmerjena nekoliko navzgor. **Največja tveganja ponovno prihajajo iz zunanega okolja, in sicer možnost odprave sankcij EU proti Rusiji ter morebitna počasnejša rast držav v razvoju, predvsem Kitajske.** Medtem ko prvo zvišuje rast izvoza, jo drugo znižuje. Dodatno negotovost prinaša **možnost zamrznitve proizvodnje nafte**, ki bi lahko vplivala na višjo rast njenih cen od predpostavljene. Manjša, a nezanemarljiva, so tveganja iz

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

domačega okolja, vezana predvsem na pogajanja glede rasti plač v javnem sektorju, investicijsko aktivnost in učinke strukturnih reform.

**Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji je nova publikacija, v kateri bo Banka Slovenija objavljala projekcije gospodarskih gibanj. Izšla bo dvakrat letno, junija in decembra.*

2. Poročilo o finančni stabilnosti, junij 2016

Bančni sistem je v letu 2015 in prvem četrtletju 2016 posloval v okolju ugodne gospodarske aktivnosti in obetov zmerne gospodarske rasti v letošnjem letu. Najpomembnejša tveganja v bankah kažejo nespremenjeno tendenco od zadnje objave Poročila o finančni stabilnosti, januar 2016, pri čemer še naprej izstopajo kreditno, dohodkovno in obrestno tveganje. V zadnjem času prihajajo v ospredje tveganja, ki izhajajo iz vztrajanja okolja nizkih ali negativnih obrestnih mer. Počasno in negotovo gospodarsko okrevanje v evroobmočju, ob nizki inflaciji povečuje negotovost ohranjanja nizkih obrestnih mer in s tem stopnjuje negativne učinke na finančno posredništvo. Za ohranjanje obrestne marže in profitabilnosti, banke prilagajajo poslovne modele novemu okolju s spreminjanjem strukture in ročnosti naložb in virov, preusmerjajo naložbe k bolj donosnim in hkrati bolj tveganim. Ob tem ko se hitro povečuje delež vpoglednih vlog med viri, se vnaša dodatna nepredvidljivost v poslovanje. Spremembe v obnašanju bank povečujejo verjetnost uresničevanja obrestnega, kreditnega in tržnega tveganja v prihodnosti ter hkrati zahtevajo doseganje ustrezne sekundarne likvidnosti, kot varovalo v primeru realizacije teh tveganj.

Nadaljevanje procesa razdolževanja podjetij in ugodna domača gospodarska rast pozitivno vplivata na finančni položaj podjetij in njihovo kreditno sposobnost. Ob zniževanju finančnega vzvoda se postopoma znižuje tudi obremenitev podjetij s presežnim finančnim dolgom. Majhna in srednja podjetja ostajajo nadpovprečno zadolžena, čeprav so se od leta 2008 nadpovprečno razdolžila in tudi poslovni rezultat izboljšala bolj kot velika podjetja. Slovenski podjetniški sektor se je za razliko od drugih držav evroobmočja razdolževal pretežno z odplačevanjem dolga, medtem ko je vrednost kapitala ostala praktično nespremenjena v zadnjih sedmih letih.

Zaradi procesa razdolževanja in izboljšanih rezultatov poslovanja narašča sposobnost podjetij za odplačevanje dolga. Boljši finančni položaj podjetij se odraža tudi v kreditnem portfelju bank preko večjega prerazvrščanja komitentov proti višjim bonitetnim razredom in počasnejše dinamike prehodov med nižje, bolj tvegane.

K nadaljnjemu zniževanju kreditnega tveganja v bankah so ob ugodnem učinku gospodarske rasti veliko prispevale aktivnosti bank v obliki restrukturiranja, povečanega obsega odpisov in unovčenih zavarovanj. Delež terjatev v zamudi nad 90 dni se je do marca letos znižal na 8,2%, hkrati je na 10,8% padel delež nedonosnih izpostavljenosti, kot se upoštevajo po širši definiciji Evropskega bančnega organa. Rezerve so še vedno na segmentu majhnih in srednjih podjetij (SME), kjer bolj intenzivno reševanje nedonosnih terjatev šele sledi in je s strani Banke Slovenije spodbujano s sprejetimi Smernicami za upravljanje nedonosnih izpostavljenosti do SME. Prav tako se ohranja relativno visok delež terjatev z dolgimi večletnimi zamudami, kjer je verjetnost uspešnega restrukturiranja manjša.

Ohranjanje nedonosnih terjatev v bilancah bank, ki ne prinašajo dohodka, predstavlja večje breme za doseganje ustrezne ali - v primeru bank, ki so zavezane z zahtevami Evropske komisije - zahtevane profitabilnosti. Banke z boljšo kvaliteto naložb so lahko prej začele z zniževanjem posojilnih obrestnih mer in jih ponujale na nižjih ravneh v primerjavi z bankami, s slabšo kakovostjo naložb. Zaradi povečane konkurence in uspešnega čiščenja portfeljev v slednjih se je ta razlika v zadnjih dveh letih zniževala, v začetku 2016 pa skoraj izničila. Konkuriranje z nizkimi obrestnimi merami brez ustrezne ocene tveganosti komitenta lahko podceni prihodnje kreditno tveganje. Posebej pri dolgoročnih

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

posojilih z variabilno obrestno mero je potrebno oceniti kreditno tveganje z vidika kreditne sposobnosti dolžnika v povezavi z vedno daljšo ročnostjo posojil.

Kljub gospodarski rasti in močno znižanim posojilnim obrestnim meram ter povečani kreditni sposobnosti podjetij se kreditna aktivnost bank ohranja v območju negativne rasti. Zaostreni kreditni standardi bank, ki so predvsem preprečevali ustvarjanje novih slabih terjatev že prezadolženih dolžnikov, niso več ključni dejavnik nadaljnjega krčenja posojil. Močno znižane obrestnih mer so bolj vzpodbudne za novo zadolževanje kot v preteklosti. V preteklih letih omejen dostop do posojil v slovenskih bank je podjetja spodbudilo k iskanju alternativ, sprva z zadolževanjem v tujini, ki kljub zniževanju v zadnjem letu ohranjajo visok, 28 %-ni delež v vseh posojilih nefinančnih družb (NFD). Z večjo dostopnostjo in pocenitvijo financiranja na kapitalskih trgih, se je pri večjih podjetjih povečala privlačnost zadolževanja z izdajo obveznic in komercialnih zapisov. Zaradi slabe razvitosti kapitalskega trga v Sloveniji, pa ostaja ta vir financiranja omejen le na večja podjetja in pomeni skromno alternativo bančnemu financiranju. **Predvsem je k omejenemu povpraševanju po posojilih prispevala večja usmerjenost podjetij na izkoriščanje notranjih virov financiranja,** ki bo ob naraščanju dobičkonosnosti poslovanja še povečalo svoj pomen. Podjetja ocenjujejo, da se znižuje pomen dostopa do financiranja kot omejitvenega dejavnika poslovanju.

Odpornost bančnega sistema na morebitne šoke se je predvsem z dokapitalizacijami, v zadnjem letu tudi z ustvarjenim dobičkom na ravni sistema dodatno povečala. Preostale nedonosne terjatve so poleg relativno visoke pokritosti z oslabitvami – med največjimi v evroobmočju – v povprečju sistema zadostno pokrite s kapitalom. Vendar pri tem kot kapitalsko najranjivejša skupina bank še naprej izstopajo majhne domače banke, kljub temu, da so izpostavljenost tveganju solventnosti v lanskem letu nekoliko zmanjšale. Čeprav je v povprečju bančnega sistema kapitalska ustreznost bank ugodna, se povečuje razlika med bankami.

Dohodkovno tveganje je zaradi ugodnega trenda pri kreditnem tveganju v letu 2015 in začetku 2016 manjše v primerjavi s preteklimi leti, vendar se ta učinek ocenjuje za bolj kratkoročnega. Nižji stroški oslabitev in rezervacij so v tem obdobju manj obremenjevali profitabilnost bank kot v petih letih negativnih dobičkov. Njihov nadaljnji vpliv na dohodek bank je močno odvisen od prihodnje uspešnosti razreševanja preostalega slabega portfelja bank. Učinki iz sproščanja oslabitev pri uspešno restrukturiranih terjatvah lahko tudi v prihodnje prinesejo še nekaj pozitivnega učinka na dohodek bank. Na daljši rok pa je dohodkovno tveganje močno odvisno od trajanja okolja nizkih obrestnih mer in uspešnosti bank pri prilagajanju poslovnih modelov tem razmeram.

Zniževanje posojilnih obrestnih mer in donosnosti vrednostnih papirjev ter krčenje posojil zmanjšujejo osnovo za ustvarjanje dohodka bank. V evroobmočju so banke padec posojilnih obrestnih mer delno uspele kompenzirati z rastjo posojilne aktivnosti, kar v pogojih nadaljnjega krčenja kreditne aktivnosti pri slovenskih bankah ni primer. Še naprej se sicer ob krajšanju ročnosti vlog znižujejo tudi neto obrestni odhodki bank, vendar imajo banke zaradi močno znižane ravni obrestnih mer in povečanega deleža vpoglednih vlog vse manj prostora za dodatno zniževanje obrestnih odhodkov. Kljub izboljšanim kazalnikom dohodkovne uspešnosti, po petih letih v negativnem območju, predstavlja vztrajanje okolja nizkih obrestnih mer za banke dejavnik izpostavljenosti dohodkovnemu tveganju.

Banke se novim razmeram prilagajajo s spreminjanjem strukture in ročnosti naložb in s tem nekoliko blažijo vpliv padajočih obrestnih mer na obrestno maržo. Pri kreditiranju podjetij se vztrajno podaljšuje ročnost odobrenih posojil, ki je sedaj neprimerno daljša kot v obdobju visoke rasti zadolževanja. Manj kratkoročnega kreditiranja podjetij je sicer pozitivno z vidika prejšnje neustrezne prakse financiranja dolgoročnih projektov s kratkoročnimi posojili. Na segmentu gospodinjestev se ohranja oziroma celo povečuje razmik med aktivnimi in pasivnimi obrestnimi merami, tako z daljšimi ročnostmi stanovanjskih posojil, kot tudi zaradi močnega skrajševanja ročnosti in posledično obrestnih odhodkov pri vlogah gospodinjestev. Dohodkovno tveganje bi se v slovenskih bankah zmanjšalo le ob

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

ponovni stabilnejši kreditni rasti, ki bi deloma kompenzirala pritisk nizkih obrestnih mer na neto obrestno maržo.

Odpiranje vrzeli v ročnostih med naložbami in viri povečuje obrestno tveganje v bankah. Na podaljšanje povprečnega obdobja spremembe obrestnih mer pri posojilih je v zadnjem obdobju še posebej vplival porast novoodobrenih stanovanjskih posojil s fiksno obrestno mero. Naraščanje razmika med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer povečuje obrestno tveganje, ki se bo v primeru dviga obrestnih mer odrazilo v hitrejši rasti odhodkov kratkoročnega financiranja od prihodkov iz dolgoročnih naložb.

Vloge nebančnega sektorja so okrepile pomen najpomembnejšega vira financiranja bank, vendar njegova stabilnost zaradi naraščanja vpoglednih vlog ni zagotovljena. Stabilen porast vlog gospodinjstev krepi stabilnost strukture financiranja, v kateri se vztrajno znižuje odvisnost od finančnih trgov. Prirast novih vlog, posebej v sektorju gospodinjstev je skoraj izključno vpogledne narave, hkrati se pritok v vpogledne vloge napaja iz zapadlih vezanih vlog, zaradi nestimulativnih obrestnih mer. Delež vpoglednih vlog gospodinjstev v vseh vlogah sektorja je dosegel skoraj 60%. Skoraj izenačene depozitne obrestne mere med bankami ne spodbujajo premika varčevalcev med njimi. V primeru rasti tržnih obrestnih mer obstaja tveganje ponovnega tekmovanja med bankami, da bi ohranile primarni vir financiranja.

Zadržanost slovenskih vlagateljev do alternativnih oblik naložb ni zadostno zagotovilo, da ne bo del varčevalcev razpršil svoj portfelj in ga delno umaknil iz bank. **Zaradi tega bo obvladovanje likvidnostnega tveganja v bankah in ohranjanje zadostne ravni sekundarne likvidnosti pridobilo na pomenu.** Na ravni posamezne banke je obvladovanje likvidnostnega tveganja pomembno tudi ob ohranjanju stabilnosti vlog na ravni bančnega sistema, saj so sprožilci premikov možni tudi znotraj bančnega sistema, ob povečanju ranljivost posamezne banke.

Kazalniki likvidnosti bank se ohranjajo na visoki in stabilni ravni. Presežna likvidnost bank in razpoložljivost dodatnih virov pri Evrosistemu predstavljajo izziv za učinkovito upravljanje s presežno likvidnostjo in iskanje ustreznih donosov v razmerah visoke likvidnosti celotnega Evrosistema. Tržna sekundarna likvidnost dosega 18% bilančne vsote bank, s prevladujočim deležem slovenskih državnih obveznic. V zadnjih pol leta se ta koncentracija znižuje, s povečanjem naložb v tuje vrednostne papirje najmanj bonitete BBB, ki so še vedno primerni za zavarovanje pri Evrosistemu. Tako se uresničuje napoved bank o znižanju koncentracije v strukturi sekundarne tržne likvidnosti, hkrati pa odraža iskanje naložb z višjimi donosi.

Tveganje za krepitev bančništva v senci v Sloveniji ostaja na nizki ravni. Okolje nizkih obrestnih mer in vse strožja regulacija bančnega sektorja, povečuje tveganje krepitve bančništva v senci znotraj EMU. Tveganje za krepitev predstavlja prenos aktivnosti iz bolj reguliranega bančnega sektorja v ostale manj regulirane sektorje, kot so sektor investicijskih skladov, drugih finančnih posrednikov in izvajalcev pomožnih finančnih dejavnosti. Kljub temu ostaja tveganje za krepitev bančništva v senci v Sloveniji pod povprečjem EMU, saj ostajajo alternativni viri financiranja slovenskega gospodarstva manj razviti.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Prikaz tveganj v slovenskem bančnem sistemu

Sistemsko tveganje	Ocena tveganja		Tendenca sprem. tveganja	Komentar
	za Q4 2015	za Q1 2016		
Makroekonomsko tveganje				Ugodne napovedi za nadaljnjo gospodarsko rast. Ključni dejavnik rasti ostaja izvoz, povečuje se tudi potrošnja gospodinjstev, pod vplivom pozitivnih trendov na trgu dela.
Kreditno tveganje				Nadaljnje izboljševanje kakovosti kreditnega portfelja pod vplivom izboljšanja finančnega položaja podjetij, gospodarske rasti in aktivnosti bank z restrukturiranjem, odpisi in unovčevanjem zavarovanj. Narašča pokritost z oslavitvami in kapitalom.
Nepremičninski trg				Stabiliziranje cen nepremičnin in porast prometa z rabljenimi stanovanji na nepremičninskem trgu.
Tveganje financiranja				Nadaljnje stabiliziranje strukture financiranja z naslanjanjem na domače vire. Visoka presežna likvidnost, visok delež neobremenjenega kolaterala in s tem potencialen vir likvidnosti pri ECB. Stabiliziranje LTD razmerja. Potencialna nestabilnost financiranja zaradi krajšanja ročnosti virov.
Obrestno tveganje				Odpiranje razmika med povprečnim obdobjem sprememb aktivnih in pasivnih obrestnih mer, zaradi razpiranja ročnosti vrzeli med naložbami in obveznostmi. Večja usmerjenost v posojila s fiksno obrestno mero povišuje razkorak med aktivo in pasivo.
Solventnostno tveganje				Nadaljnji porast kapitalne usterznosti, tako zaradi rasti kapitala (pozitivni poslovni rezultat bank), kot tudi ponovnega zmanjšanja kapitalskih zahtev ob nadaljnjem krčenju kreditne aktivnosti. Med skupinami bank ostajajo najranjlivejše majhne domače banke, s KU pod povprečjem EMU.
Dohodkovno tveganje				Tveganje ostaja relativno visoko zaradi vztrajanja okolja nizkih obrestnih mer in nadaljnega krčenja obsega poslovanja bank. Ugoden vpliv znižanega kreditnega tveganja preko nižjih oslavitvev in rezervacij.

Barvna lestvica:

